

10. Civilizācijas katastrofālās sprukas. Sestā eseja: izredzēto tipāžs

Tipāžs jeb atsevišķi spilgti tēli vai spilgtu tēlu galerija ir ne tikai mākslā, bet arī dzīvē. Pie tam māksla visbiežāk iedvesmu gūst dzīves materiālā. Mākslā sastopamajam tipāžam ir konkrēti prototipi (pirmtēli) dzīvē. Latvieši ļoti priecājās, ka Pietuka Krustiņa pirmtēli mūsu intelīgencē eksistēja ne tikai 19.gadsimtā, bet eksistēja arī 20.gadsimtā un eksistē 21.gadsimtā.

Konkrēts tipāžs ir arī Rietumu civilizācijas katastrofā. Tajā var konstatēt cilvēku specifiskas tipoloģiskās grupas. Tās droši var uzskatīt par civilizācijas katastrofas galvenajiem autoriem jeb, kā tagad modīgi jāsaka, - aktoriem (no angļu „actor”- izpildītājs).

Tipoloģiskās grupas krasi izdalās civilizācijas katastrofas analītikā. Tām piemīt īpaša loma. Bet pats svarīgākais – tās skaidri apzinās savu īpašo lomu, lepojās ar savu īpašo lomu un lepojās ar savu izredzētību civilizācijā.

Aktoru specifisko grupu rašanās un darbība tāpat kā civilizācijas katastrofa nav vienas dienas notikums. Vienas dienas notikums ir dabas katastrofa. Vienā dienā 79.gadā 24.augustā Itālijas vulkāns Vezuvs apraka Pompeju un vēl trīs pilsētas. Vienā dienā 2011.gada 11.martā Japānā cunami noslīcināja gandrīz 19 tūkstošus cilvēku un sagrāva tūkstošiem māju. Cunami nodarīja ārkārtīgi bīstamus postījumus atomelektrostacijām, par ko satraucās visa cilvēce.

Pilnīgi savādāka ir civilizācijas (impērijas) katastrofa. Tā var turpināties gadsimtiem ilgi. Civilizācijas katastrofas hronoloģija no sākuma līdz beigām atklājas tikai vēlāk. Katastrofas laikabiedri var nezināt, ka viņu dzīve ietilpst katastrofālo notikumu hronoloģijā. Mēs arī pašlaik īsti nezinām, kādu kosmiski globālo notikumu hronoloģijā ietilpstam. Zinām vienīgi to, ka mūsu dzīve ļoti strauji un radikāli mainās ne tajā virzienā, kas mums varētu sagādāt gandarījumu. Mūsu dzīves procesu jēgu un vērtību visprecīzāk varēs izprast tikai relatīvi attālā nākotnē. Mēs zinām no kurienes nākam, bet nezinām uz kurieni ejam. Tā tas bija arī citu civilizāciju virzībā.

Tā, piemēram, 451.gadā pēdējais izcilais romiešu karavadonis Flāvījs sakāva Atilas komandēto hunņu karaspēku. Romieši svinēja spožu uzvaru un acīmredzot nevarēja iedomāties, ka pēc 25 gadiem Romas impērija izbeigs pastāvēt. Tas pats attiecās uz Osmaņu impēriju. Arī Osmaņu impērijas (turku civilizācijas) vēsturē ir trīs gari posmi: stagnācija 1683.-1827.g., pagrimums 1828.-1908.g., sabrukums 1908.-1922.g. Poļi un lietuvieši arī var plaši stāstīt par savas impērijas sabrukumu.

Krievi pašlaik ļoti priecājās par smieklīgi zaudētās Krimas atgūšanu. Taču arī viņi šodien nevar iedomāties, ka pēc dažiem gadiem Krievija varbūt ies bojā, sadaloties atsevišķās sīkās valstiņās. Pēcpadomju gados Krievijas tauta sapņo tikai par izpriecām un dzīves baudīšanu. Pie varas ir krimināla elite. Valstī milzīga loma ir jaunbagātņiem, kuru bagātības nav iegūtas ar darbu. Valstī ir spēcīga amerikāņu algota un vietējo ebreju izpušķota „piektā kolonna”. Valstī ir arī „sestā kolonna”, kas veidojas no neolīberālisma zombētiem augstākā līmeņa ierēdņiem, kuru sazagtā un kukuļos saņemtā nauda glabājas ārzemēs. Valsts prezidenta galvenā funkcija ir sargāt zagļu un blēžu naudu, lai to „neiesaldētu” Rietumu bankas. Par Krievijas nākotni šodien nav droši pat krievu vislielākie patrioti un krievu visgudrākie analītiķi. Vienīgā cerība ir tautas šausmas par nonākšanu bezdibeņa malā. Šausmas var piespiest tautu atmosties un mainīt dzīves stilu, aizslaucīt zagļus un blēžus, padzīt kriminālo eliti un veidot godīgu un saprātīgu dzīvi. Bet tas diemžēl nevar notikt bez asinsizliešanas.

Antīkās civilizācijas (Romas impērijas) pakāpeniska bojāeja sākās jau 2.gadsimtā, kad imperatori mainījās ik pēc dažiem gadiem un daudzus no viņiem nogalināja. 3.gadsimtā atdalījās Spānija, Ēģipte, Gallija, Donavas baseina zemes. 330.gadā galvaspilsētu pārcēla uz Konstantinopoli. 395.gadā impērija sadalījās divās daļās. 476.gada 4.septembrī barbaru izcelsmes komandieris Odoakrs piespieda imperatoru atsācīties no troņa, ko uzskata par Romas impērijas un reizē arī antīkās civilizācijas bojāejas noslēgumu.

Civilizācijas tāpat kā cilvēki un citas dzīvās radības piedzimst, aug, attīstās un nomirst. Civilizācijas (impērijas) iet bojā pakāpeniski. Bet tas nozīmē, ka bojāejas procesā var būt arī gaiši notikumi un gaišas parādības. Teiksim, Rietumu civilizācija 20.gadsimtā piedzīvoja gan ārpriekšējās šausmas (Pasaules kari, genocīds), gan triumfu (kosmonautikas, ģenētikas panākumi).

PSRS lielākās stagnācijas periodā 70.gados latviešu māksla savā vēsturē sasniedza kulmināciju, gūstot pasaules mēroga panākumus fotomākslā, lietišķajā mākslā, scenogrāfijā, dokumentālajā kinomākslā, kora dziedāšanā, glezniecībā.

Stagnācijas, pagrimuma, sabrukuma periodā var būt ne tikai izcili panākumi zinātnē un mākslā. Drūmajos periodos var dzīvot izcili un ģeniāli cilvēki, kuri nodrošina panākumus. Stagnācijas, pagrimuma, sabrukuma periodā daudzi cilvēki var būt laimīgi un ļoti apmierināti ar dzīvi. Cilvēka individuālā laime un materiālā labklājība nav atkarīga no civilizācijas perioda. Laimīgi un pārtikuši cilvēki var dzīvot pat vislielākā haosa un degradācijas periodā.

Kā jau minēju, cilvēki var nezināt par viņu dzīves vēsturisko iekļaušanos katastrofālo notikumu hronoloģijā. Tas attiecas arī uz mūsu dārgo izredzēto tipāžu.

Pirms neilga laika vienā portālā publicēja interviju ar kungu, kurš noteikti pieder izredzēto tipāžam. Nav ticams, ka viņš pats to saprot. Bet tas nav tik svarīgi. Svarīga ir viņa stereotipiskā biogrāfija un stereotipiskie uzskati. Svarīgi ir arī tas, ka kungs, redzams, ir ļoti apmierināts ar dzīvi.

Masu publikai laipni adresētais kunga oficiālais biogrāfiskais stāsts ir šāds. Kungs dzimis 1960. gadā Rīgā un pašlaik tiek dēvēts par Latvijas uzņēmēju, finansistu un mecenātu. Kungs izglītību ieguva Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultātē. No 1982. līdz 1985. gadam strādāja Preses namā, 1986. gadā kļuva Latvijas Komjaunatnes Centrālās komitejas instruktors, taču visai drīz sāka strādāt laikrakstā "*Sovetskaja Molodež*". Tātad bija žurnālists.

Kungam ļoti veiksmīgs bija 1993.gads. Latvijas filologs, kā teikts masu publikai laipni adresētajā oficiālajā biogrāfijā, „ieguva izglītību” ASV slavenajā tehnoloģisko pētījumu universitātē „*Massachusetts Institute of Technology*”. Tajā pašā 1993.gadā kungs acīmredzot ne tikai tērēja naudu studijām prestižajā privātajā universitātē, bet arī nopelnīja naudu. No Amerikas viņš atgriezās Latvijā uz balta zirga ar lielu naudas maisu un nekavējoties 1993. gadā nodibināja „*Baltic International Bank*”. Tā plānoja kļūt par banku, kuras klientu vidū būs tikai īpaši turīgi cilvēki.

Izredzēto tipāža analīzē ir svarīga stereotipiskā biogrāfija. Kunga biogrāfija ir ļoti tipiska attiecīgajā laika posmā – PSRS 80.gados un „perestroikā” ar tās „kadru” atlases un bīdīšanas tipiskajiem paņēmieniem, „izglītības iegūšanu” ASV, banku un firmu dibināšanu, kad partijas un komjaunatnes instruktori ar filologa diplomu vienā naktī kļuva baņķieri, firmu prezidenti, miljonāri.

Tā, piemēram, kunga dzīves ritējums gandrīz burtiski saskan ar Valērija Kargina dzīves ritējumu. Internetā ir ievietota šāda informācija. „Valērijs Kargins dzimis Rīgā 1961. gadā. [...] Studējis Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultātes žurnālistikas nodaļā (pirmajā kursā mācās neklātienē, bet sākot ar otro klātienē). Universitāti absolvē 1983. gadā. Jau mācoties pēdējā kursā Kargins sāk strādāt Kirova rajona komjaunatnes komitejā. Vēlāk tiek pārcelts uz Rīgas pilsētas komjaunatnes komiteju, iestājas PSKP.” 1991. gada augustā V.Kargins dibina banku ”Parex”. Atšķirība ir vienīgi tā, ka Kargina kungs nav „ieguvis izglītību” ASV un tur „sapelnījis” naudu bankas dibināšanai, kā tas varbūt notika ar doto kungu.

Izredzēto tipāža analīzē svarīga ir ne tikai stereotipiskā biogrāfija. Svarīgi ir arī stereotipiskie uzskati. Kunga publiskā biogrāfija tiek papildināta, nākas domāt, ar viņa kredo: „Man noteikti nepatīk naudas atmazgāšana. Manas ambīcijas un intereses ir - cik tālu es spēju iet?”. Savukārt intervijā kungs saka: „Cilvēkiem ir ļoti grūti uz kaut ko tiekties, ja viņi neredz materiālu rezultātu.[...] Es neteikšu, ka esmu ideālists[...]. Atcerieties, kā teica Millers Septiņpadsmit pavasara mirkļos – nevienam nevar ticēt, pat sev nevar. Sāksim no tā.[...] Piemēram – mazais un vidējais bizness ir nepieciešams, vispirmām kārtām tā ir vidusšķira, turklāt tā ir neatkarības sajūta. Jums ir maza kompānija, un jūs esat neatkarīgs. Šī neatkarīgo klase ir jāattīsta. Ar viņiem ir jātiekas, ar viņiem jārunā. Šī šķira ir jāattīsta. Tā ir tēma, par kuru man ir žēl, ka tā nav pietiekami izvēsta. Mana banka taču attīstīsies, ja tai būs šādi normāli klienti, kuri paņems kredītu, bet pats galvenais – arī atdos.”

Izredzēto tipāžs sastāv no divām grupām – proletariāta un buržuāzijas. Tradicionāli valda uzskats par proletariāta un buržuāzijas antinomiskumu - pretrunīgumu, nesaderību, savstarpējo

naidu. Uzskats ir jāmaina. Patiesībā antinomiskumam nav nekāda pamata no katras grupas vēsturiskās misijas viedokļa. Vēsture liecina, ka abām grupām bija vienāda loma.

Abas grupas ir zināms Jānuss. Sejas ir divas. Tikai abas skatās vienā virzienā, bet nevis viena ir pievērsta pagātnei, otra – nākotnei, kā skatās Jānusa sejas. Rietumu civilizācijā proletariāts un buržuāzija vienmēr skatās vienā virzienā. Tagad, kad vēsturiski klasiskajā veidolā praktiski vairs neeksistē ne proletariāts, ne buržuāzija, varam precīzāk saskatīt un novērtēt abu grupu līdzdalību Rietumu civilizācijā.

Jau tūlīt gribas paziņot secinājumu. Gan proletariāts, gan buržuāzija ir Rietumu civilizācijas katastrofas galvenie vaininieki. Pateicoties viņiem mēs pašlaik dzīvojam tādos apstākļos, kādos reāli dzīvojam. Proletariāta mentalitāte un buržuāzijas mentalitāte ir svarīgs faktors Rietumu civilizācijas katastrofā. Abas mentalitātes būtībā ir identiskas.

Kunga, V.Kargina un citu „perestroikas bērnu” biogrāfija un uzskati attiecas uz sociālo grupu, kas Rietumos 20.gadsimta nogalē radās buržuāzijas vietā un pēc sociālisma sistēmas sabrukuma mākslīgi tika radīta arī Austrumeiropā. Šai sociālajai grupai ir jāizdomā nosaukums. Pie mums šīs grupas mākslīgā ģenēze sakrita ar proletariāta izzušanu, kas Rietumos notika nedaudz agrāk.

Saprotams, dzirdot vārdu „proletariāts”, katram ir noteiktas asociācijas. Visticamākais, visiem ir vienādas asociācijas. Proletariāts ir strādniecība bez jebkāda veida īpašumiem – zemes, finansu kapitāla, firmu, banku, rūpnīcu, fermu. Kāds latvietis var atcerēties Raini, kuram proletariāts bija pamatšķira – sabiedrības galvenā daļa, kas veic fizisko darbu, lai nodrošinātu tautas eksistenci.

Taču Rietumu civilizācijā proletariāts ir arī milzīgs izaicinājums. Proletariātam piemīt grandiozs sociāli vēsturiskais pārkums. Proletariāts lieliski apzinās savu pārkumu un izmanto pārkuma garantētās privilēģijas. Pārkuma apziņa ir proletariāta mentalitātes kodols.

Turklāt vainīgs nav tikai marksisms, kas 19.gadsimtā uzsāka proletariāta vētrainu slavēšanu un pārkuma mentālā kompleksa uzkurbulēšanu. Proletariāta uzspīlētās pašapziņas uzkurbulēšanā krietnu artavu ieguldīja katras tautas inteliģence. Šajā ziņā Rainis nav unikāls. Proletariātu slavēja itāļu, vācu, franču, spāņu, angļu, krievu, ebreju, poļu un citu tautu dzejnieki, rakstnieki, zinātnieki, politiķi, sabiedriskie darbinieki. Nebūt visi no viņiem bija marksisti. Skaidrs, ka inteliģences cildinošais tonis atstāja dziļu iespaidu uz strādniecību. Strādniecība ātri aptvēra, ka ir dzīves saimniece un dzīves noteicēja, radot materiālās vērtības un visus barojot.

Proletariāta garīgā orientācija ir ļoti vienusīga. Šodien mēs saprotam, ka tā ir ne tikai ļoti vienusīga, bet arī ļoti nabadzīga un greiza. Un, lūk, tieši šī nabadzība un greizums ir tas, kas Rietumu sabiedrību noveda līdz šodienas garīgajam strupceļam – dekonstrukcijai un degradācijai.

Tagad mēs saprotam, ka proletariāts principā neko nesola civilizācijai no intelektuāli un morāli apgaismojošā un audzinošā viedokļa. Nesolīja arī tad, kad 20.gadsimtā atsevišķās zemēs ieguva politisko varu. Solīja vienīgi materiālos labumus un visās dzīves sfērās iemiesoja apziņas materiālistisko vitalitāti, atbrīvojot apziņu no nevajadzīgā balasta - mītiem, reliģijas, mākslas, metafizikas, vispārcilvēciskās morāles normām, dzīves augstākās jēgas filosofiskajiem meklējumiem.

Tagad mēs saprotam, ka saskarsmē ar intelektuālo sfēru proletariātam ir raksturīga stūrgalvība, polēmiska un radikāla nepieķāpība. Nepieķāpības griezīgākās izpausmes ir atklāts naids pret intelektuāļiem, inteliģenci un viņu radošajiem darbiem.

Intelektuālis un inteliģents ir proletariāta lielākais ienaidnieks. Daudz lielāks ienaidnieks nekā buržujs. Proletariāts lepojās ar savu objektivitāti pretstatā intelektuāļu un inteliģences subjektivitātei. Tas tagad sautējoši atspoguļojās Interneta tekstu anonīmajos komentāros. Internets proletariātam dot iespēju publiski izgāst savu mežonīgo naidu pret intelektuāļiem un inteliģenci. Agrāk šajā ziņā proletariāta iespējas bija ļoti ierobežotas. Vēsturiski senākajos masu komunikācijas līdzekļos (presē, radio, TV) proletariātam neļāva ārdīties. Internets ir pirmais efektīvākais ierocis proletariāta karā pret intelektuāļiem un inteliģenci.

Ļoti neproduktīva ir proletariāta attieksme pret kultūras mantojumu. Proletariāts faktiski radīja kultūras mantojuma nihilisma tradīciju. Šī saltā tradīcija ir ofensīvi sasniegusi postmodernistisko kalngalu mūsdienās, lepni dzīrojot tikai tagadnē un ņirgājoties par pagātnei. Proletariāts faktiski

kļuva par civilizācijas 5.kolonnu – iekšējo barbaru, demonstratīvi atsakoties kaut ko pārmantot no aristokrātijas un buržuāzijas civilizētības un garīgās kultūras.

Tagad mēs saprotam proletariāta morālo būtību. Proletariātam nav pašam savs morālais pārākums, kas varētu būt paraugs visai sabiedrībai. Gluži pretēji. Proletariāts noliedz un izsmiej tādas vispāratzītās morālās parādības kā darba mīlestība un tēvzemes mīlestība. Darbs proletariātam tūlīt asociējās ar ekspluatāciju un revolucionāro cīņu pret ekspluatatoriem.

Proletariāts neatzīst tēvzemi. Proletariāta ieskatā tēvzemes jēdziens ir arhaisms un buržuāzijas nacionālistiskās ideoloģijas elements. Tāpēc nav jābrīnās, ka šodien ir tik vienaldzīga attieksme pret valsts nacionālo suverenitāti, kas bez sirdsapziņas pārmetumiem tiek uzdāvināta dažādām konfederācijām, federācijām, savienībām, ģeopolitiskajiem saimniekiem. Latvijas tauta ir proletāriešu tauta. Par laimi neesam vienīgā proletāriešu tauta, un valsts nacionālā suverenitāte Austrumeiropā netiek cienīta arī citur.

Proletariātam nav lojāla attieksme pret tādiem sociāli un morāli stabilizējošiem un integrējošiem institūtiem kā reliģija, zinātne, māksla. Proletariāts vīpsnā par likumu ievērošanu, tiesiskumu, civilizētību, inteliģentumu. Proletariātam neko neizsaka tādi jēdzieni kā patiesība, taisnība, gods, pienākuma apziņa, pašcieņa, cieņa, ideāli, garīgums. Mēs labi zinām, kāda vērtība šiem jēdzieniem ir pašlaik.

Reizē ar proletariāta rašanos un nostiprināšanos Rietumu civilizācijā sākās materiālisma ēra, kas ir nesaudzīgs pretmets iepriekšējai ideālisma ērai. Ideālisma tradīcijas vietā stājās materiālisma tradīcija.

Proletariāts ir materiālisma fans, kas saprot un atzīst tikai to, ko var pagaršot, sataustīt, izmērīt, nosvērt, paostīt, sadzirdēt, nopirkt, pārdot. „Dievišķās kārtības” vietā stājās proletariāta komunistiskās partijas kārtība. Tiesiskums sākās un beidzās tur, kur sākās un beidzās partijas intereses. Tāpēc pašlaik ir naivi sūdzēties par tautas tiesiskuma apziņas trūkumu.

20.gadsimta otrajā pusē, kad buržuāzija rūpniecisko ražošanu pārcēla uz citām civilizācijām un Rietumu civilizācija kļuva finansu, tirdzniecības, loģistikas, izklaides, celtniecības un citu pakalpojumu zona, proletariāta sociāli vēsturiskajā evolūcijā radās divi jauni varianti (divas daļas). Tā tas vispirms notika Rietumos, bet pēc sociālisma sistēmas sabrukuma tā tas notika arī Austrumeiropā.

Proletariāta viena (lielākā) daļa pārkārtojās atbilstoši pakalpojumu ekonomikas vajadzībām. Otra (mazākā) daļa atsacījās naturalizēties jaunajos apstākļos un tādējādi brīvprātīgi nonāca sociālajā nomalē. Par otrās daļas identitāti ir vislielākā analītiskā skaidrība. Otrā daļa ir šodienas ļoti zemi kvalificētu melnstrādnieku, klaidoņu, „bomžu”, dzērāju, narkomānu, bezdarbnieku, slīņķu slānis. Tas pārtiek no gadījumu darbiem, sociālās palīdzības fondiem, labdarības organizācijām, atkritumu konteineru satura. Piemēram, Rīgas atsevišķos mikrorajonos var tūlīt ievērot šī slāņa patīkamo apjomu.

Vislielākā analītiskā neskaidrība pagaidām ir par pirmo (lielāko) daļu. Šim jaunajam sociālajam slānim pat nav vēl izdomāts skaists nosaukums. Iespējams, pietāv nosaukums „pakalpojumu ekonomikas proletariāts” (PEP).

Šī slāņa pārstāvji vairs nestrādā rūpnīcās pie darbagaldiem, bet tagad strādā visdažādākā veida pakalpojumu firmās. Strādā ofisos pie rakstāmgalda un strādā ar cilvēkiem. Lai viņus laistu strādāt ar cilvēkiem, darba devēji ir izvēlējušies gudru kritēriju – darba pretendentiem ir jāuzrāda augstākās izglītības dokuments. PEP pa lielākai daļai ir cilvēki ar formālu augstāko izglītību. Tas ir izskaidrojams, kāpēc Rietumu civilizācijā 20.gadsimta nogalē augstākā izglītība kļuva masveida parādība un arī sava veida pakalpojuma industrija (business), visdažādākajos formātos organizējot „studiju” procesu un dažās zemēs pat atklāti tirgojot augstākās izglītības dokumentus.

Uz pirmo daļu pašlaik droši attiecās vairāki analītiskie momenti. PEP ir slavenās vidusšķiras proletāriskā segmenta pēcteči. Kā zināms, vidusšķira radās ne tikai no ārstiem, skolotājiem, ierēdņiem, inženieriem, bet arī no strādniecības daļas, kas atsacījās no šķiru cīņas un proletariāta kolektīvās identitātes vietā sāka pieglausties buržuāzijas diktētajai individuālistiskajai dzīves kārtībai un dzīves stilam.

Savā laikā buržuāzija, baidoties no sociālistiskās revolūcijas, veiksmīgi uzpirka proletariāta zināmu daļu, apmaksājot viņu kvalifikācijas paaugstināšanu, regulāri palielinot algu, izsniedzot kredītus, organizējot dažādas sociālās garantijas. Taču ASV un citās Rietumu valstīs vidusšķiras labklājības pieaugums apsīka jau 60.gadu beigās. Rietumu civilizācijā vidusšķira ir noiets etaps. Tā ir vakardiena. Tāpēc mūsu kunga sapņi par vietējo vidusšķiru ir absūbējuši un sarūsējuši sapņi. Tagad vidusšķiras vietā ir jārēķinās ar PEP iespējām un vajadzībām.

Vēl var droši teikt (un tas ir ļoti svarīgi sarunā par izredzēto tipāžu), ka PEP turpina vēsturiski klasiskā rūpnieciskā proletariāta iemīļotās materiālisma tradīcijas. Arī PEP ir materiālisma fans, jo saprot un atzīst tikai to, ko var pagaršot, sataustīt, izmērīt, nosvērt, paostīt, sadzirdēt, nopirkt, pārdot. PEP visu vērtē no materiālā izdevīguma un labuma viedokļa.

Taču PEP uzvedībā diemžēl ir nākusi klāt materiālisma maniakāla fetišizēšana, nekritiski cienot un dievinot iracionālu patērēšanu un dzīves baudīšanu. Tas savukārt slikti atsaucās uz civilizācijas reputāciju. Tādas šķebīgas tendences rūpnieciskā proletariāta mentalitātē neizpaužas.

Izredzēto tipāža otrā grupa ir buržuāzija. Buržuāzijas mentalitāte principā ne ar ko neatšķiras no proletariāta mentalitātes. Arī buržuāzija domā tikai par materiālo labumu un izdevīgumu. Arī buržuāzijai nav vajadzīga māksla, zinātne, izglītība, morāle. Buržuāzija sevi atbrīvo no „kultūras trokšņa”, lai maksimāti atdotos savai cēlajai misijai – biznesam.

Bet svarīgākais – buržuāzija tāpat kā proletariāts sevi uzskata par izredzēto sabiedrības daļu. Buržuāzijas pašapziņā eksistē tāds pats savas izredzētības komplekss kāds eksistē proletariāta pašapziņā. Buržuāzija savu ekonomisko modeli pasludina par galveno un vienīgi pareizo modeli – etalonu visām civilizācijām.

Tiesa, Makss Vēbers noskaidroja un pierādīja, ka vienpusīga materiālistiskā orientācija ir raksturīga tikai protestantisma buržuāzijai. Reformācija veicināja uzņēmējdarbības sakralizāciju un atbrīvošanos no garīgās kultūras un morāles, kas traucē nodarboties ar biznesu. Nevis dzīves intelektualizācija, garīguma prioritātes nostiprināšana, izglītības un mākslas sūtības kāpināšana, bet gan materiālistiski sausi orientēta *Homo economicus* dievināšana kļuva par biznesa dzinējspēku.

Ne tikai M.Vēbers, bet arī citi zinātnieki protestantu buržuja portretā akcentē ne visai patīkamus vaibstus. Protestantu buržui ir svešs humānisms un sociālā līdzcietība. Viņš neciena cilvēkus, kuri neprot nodarboties ar biznesu. Faktiski viņš ir uzņēmējs-askēts un biznesa apoloģēts. Viņš ir naidīgs pret visiem, kuri nav saistīti ar biznesu.

Kapitālisma jaunākajā posmā izmainījās ne tikai proletariāts, bet arī buržuāzija. No 20.gadsimta nogales izmaiņas ir tik pamatīgas, ka nākas runāt par buržuāzijas preparēšanos jaunā formācijā. Sacīsim, postburžuāzijā. PEP un postburžuāzijas intereses koncentrējās vienā virzienā – materiālisma maniakālā fetišizēšanā. Cilvēks vairs nav visu lietu mērs. Visu lietu mērs ir materiālais izdevīgums (nauda).

Postburžuāzijas preparēšanos paātrināja rūpnieciskās ražošanas pārvietošana uz citām civilizācijām un pakalpojumu ekonomikas uzplaukums. Jaunajos saimnieciskajos apstākļos īpaši uzplauka finanšu pakalpojumu sfēra. Pirms apmēram 25- 30 gadiem Rietumu civilizācijā radās fenomens, kas tika nosaukts par finanšu kapitālismu. Ar plaši pieprasīto finanšu biznesu sāka nodarboties ļoti daudzi cilvēki, ātri sagrupējoties specifiskā sabiedrības slānī.

Finanšu kapitālisma centrā neapšaubāmi nostājās buržuji-finansisti. Šajā kontingentā dominē gados jauni, enerģiski un apsviedīgi cilvēki. Viņi ir spējīgi izdomāt visdažādākās finansiālās mahinācijas, kuras vecākās paaudzes finansistiem un citu civilizāciju finansistiem pat sapņos nerādās. Tā, piemēram, ķīniešu finansisti godīgi žēlojās, ka viņi neko nesaprotot no tā, kas tiek darīts Rietumu finanšu iestādēs.

Jauneklīgie buržuji-finansisti tagad sevi uzskata par dzīves galveno personāžu – sabiedrības izredzētāko daļu. Taču viņi pamatīgi atšķiras no buržujiem-rūpniekiem. Jauneklīgo buržuju-finansistu materiālistisko mentalitāti riebi iekrāso tādas iezīmes kā iracionālisms, alkātība, afērisms, cinisms, karjerisms, vienas dienas domāšana, ultraindividuālisms, egoisms, ambiciozitāte.

Buržuji-rūpnieki ir saprātīgi, apdomīgi, racionāli, taupīgi cilvēki. Viņi domā par rītdienu. Viņi rūpējās par kultūras „virsbūvi” – zinātnes un tehnoloģijas, mākslas un izglītības atbalstīšanu, jo bez tā nav iespējams progress ekonomikā un tātad arī viņu ienākumos. Buržuji-rūpnieki laiku pa laikam iedarbina arī savu sirdi (skat. ilustrācijā). Jauneklīgie buržuji-finansisti pastāvīgi darbina tikai smadzenes.

Pašlaik postburžuāzijas mentalitāte uzskatāmi atsedz Rietumu civilizācijas katastrofu. Ja PEP mentalitāte atsedz katastrofu ļaužu masu līmenī, tad postburžuāzijas mentalitāte atsedz katastrofu sabiedrības virsslāņa līmenī.

Abas grupas civilizāciju grauj divējādi.

Pirmkārt, PEP un postburžuāzija atsakās no sociālās solidaritātes, sociālā kolektīvisma un elementāras cilvēciskās solidaritātes vispār. Atsakās no līdzciefības cilvēkiem, kuri nav piemēroti dzīvei ciniskajā un antihumānajā materiālistiskajā atmosfērā. Gan PEP, gan postburžuāzija ciniski apliecina galēji individuālistisku pieeju ar rasistisku noslieksmi, atsakoties atzīt un cienīt tos, kuri viņiem šķiet neveiksminieki un neizdevušies tipi. Arī Latvijas medijos laiku pa laikam iezaigojās augstprātīgs naids pret tiem, kuriem ir vajadzīga sociālā palīdzība un tai nākas atdot budžeta naudu, kuru savējie varētu klusi sadalīt starp savējiem.

PEP un postburžuāzijas materiālistiskā morāle ir rupjš izaicinājums kristiānisma morālei un sabiedrībai, jo normālā sabiedrībā dzīve nav iespējama bez sociālās saliedētības un gatavības vajadzīgajā brīdī izrādīt spontānu solidaritāti. PEP un postburžuāzija kristiāniskās brālības vietā realizē izredzētības kultu. Pie tam to demonstratīvi popularizē medijos. Latvijas galvaspilsētas mediju saturs ir teicams piemērs.

Otrkārt, PEP un postburžuāzija neatzīst kolektīvisma izpausmes. Atzīst vienīgi savas ultraindividuālās izpausmes. Zinātnes, mākslas, izglītības kolektīvu sasniegumiem izredzēto tipāzs pretstata savu individuālo saprātu un atzīst vienīgi sava individuālā saprāta unikālos un ģeniālos izgarojumus. Noteikta vērtība ir tikai izredzētā tipāža darbībai, jo tā ir dzīves saimnieku, suverēnu privātīpašnieku, auglīgu biznesmeņu un veiklu klerku kreatīvās burzīšanās individuālā darbība, kas tiek pretstatīta jebkurai kolektīvajai darbībai.

Ļoti nepatīkami ir tas, ka PEP un postburžuāzijas unikālo un ģeniālo sasniegumu slavēšanā ietilpst kultūras mantojuma un radošo personību ignorēšana un izsmiešana. Tas bēdīgi iekrāso civilizācijas katastrofu.

Labi ir zināms, ka tiem, kuri neciena un nemācās no pagātnes, neciena sabiedrības patiesi spējīgākos un talantīgākos cilvēkus, nav nekāda nākotne. PEP un postburžuāzija neapšaubāmi ir atsevišķu zemju iedzīvotāju un visas Rietumu civilizācijas vairākums. No viņu mentalitātes ir atkarīga nākotne. Tātad nekāda nākotne nevar būt ne atsevišķajām zemēm, ne visai civilizācijai, ja netiks kardināli koriģēts tautu vairākuma domāšanas veids, uzskatu un vērtību sistēma, dzīves stils, kā arī apvaldīta antihumānā pašapziņa.

Uzdevums ir skaidrs. Vienīgi nav skaidrs, kā to praktiski izpildīt. Receptes ir vairākas: jauns Pasaules karš; sociāls apvērsums, izjūtot šausmas bezdibeņa malā; pilsoņu karš starp cilvēkiem un postcilvēkiem; „baltie”ir nolemti nenovēršamai bojāejai un ar to ir jāsamierinās. Globālo procesu analītiskā sastopamās receptes ir ļoti radikālas. Tas acīmredzot tāpēc, ka savu dzīvi esam noveduši līdz radikāli bīstamai robežai.